

R a a d s v o o r s t e l

Raadsvergadering van : 29 januari 2019
Agendanummer : 6
Portefeuillehouder : L.A.M. Kompier
Opsteller : C. Doodeman
B&W-besluit datum : 18 december 2018
Onderwerp : Experiment centraal tellen verkiezingen 2019

(1)

Gevraagde beslissing(en)

Akkoord te gaan met deelname aan het experiment centraal tellen bij de gecombineerde Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen op 20 maart 2019 en bij de verkiezingen van de Nederlandse leden van het Europees Parlement op 23 mei 2019.

Inleiding

Minister van Binnenlandse Zaken (BZK), Kajsa Ollongren, heeft gemeenten via een brief opgeroepen om mee te doen aan het experiment centraal tellen. Zo wil BZK onderzoeken of het tellen van stemmen efficiënter, betrouwbaarder en transparanter kan. Het experiment is mogelijk door de Tijdelijke experimentenwet stembiljetten en centrale stemopneming. Bij centraal tellen voeren de stembureaus na het sluiten van de stemming om 21:00 uur alleen een voorlopige telling uit op lijstniveau. Op grond daarvan kan op de avond van de stemming een voorlopige uitslag van de verkiezing(en) bekend worden gemaakt. Deze dient tevens als referentie voor de definitieve tellingen. Het stembureau telt op die avond dus niet de stemmen die op afzonderlijke kandidaten zijn uitgebracht. Dat gebeurt de volgende dag op een centrale locatie met een verse of uitgeruste ploeg tellers (zie bijlagen voor meer informatie). Meerdere gemeenten (zoals: Deventer, Rotterdam, Hollands Kroon en Nijmegen) hebben tijdens verschillende verkiezingen al meegedaan aan dit experiment. Over het algemeen zijn de ervaringen positief. Een woordvoerder van Binnenlandse Zaken zei daarover het volgende: "Vrijwel alle experimenteergemeenten zijn van mening dat door centraal te tellen het telproces betrouwbaarder verloopt."

Beoogd resultaat

Het beoogd resultaat is het proces van stemmen tellen tijdens de Provinciale Staten -, Waterschaps-, en Europese Parlementsverkiezingen efficiënter, betrouwbaarder en transparanter te laten verlopen.

Argumenten

1. *Efficiënter* *Centraal tellen biedt mogelijkheden die kunnen bijdragen aan een efficiënter telproces.*

Omdat er de volgende dag op kandidatenniveau wordt geteld, kunnen eventuele telfouten die de vorige avond zijn gemaakt bij het tellen op lijstniveau, gecorrigeerd worden. Deze gelegenheid tot corrigeren, verkleint de kans op een hertelling en kan het telproces zo efficiënter maken.

Centraal tellen kan zorgen voor een nauwkeurigere uitslag.

2.
Betrouwbaarheid

Centraal tellen wordt de volgende dag gedaan door een verse of uitgeruste ploeg tellers. Stembureauleden hoeven dus niet tot diep in de nacht door te tellen. Het is aannemelijk dat scherpe, uitgeruste tellers minder telfouten maken dan mensen die al de hele dag in de weer zijn. Dit kan bijdragen aan een nauwkeurigere uitslag.

Door centraal te tellen, kan gemeente Langedijk het telproces transparanter maken.

3. *Transparanter*

Centraal tellen vindt plaats op één locatie onder toezicht van het gemeentelijk stembureau en geïnteresseerde inwoners (voor wie de locatie toegankelijk moet zijn). Dit gebeurt op een uniforme en gestructureerde manier. Hierdoor kan gemeente Langedijk meer transparantie bieden dan wanneer er geteld wordt op afzonderlijke locaties met minder toezichthouders en uniformiteit.

*Team Verkiezingen heeft overwogen om centraal te tellen in de raadzaal. Wij betwijfelen echter of deze daar genoeg ruimte voor kan bieden zonder dat het chaotisch wordt. De voorkeur gaat dus uit naar een locatie met meer ruimte, zoals Sporthal de Oostwal. Wel is de raadzaal voor 21 maart gereserveerd als alternatieve/vervangende locatie.

4. *Democratische vernieuwing*

Gemeente Langedijk kan door deelname aan het experiment centraal tellen, bijdragen aan democratische vernieuwing.

Deelname aan het experiment biedt gemeente Langedijk en BZK de mogelijkheid om te onderzoeken of er een betere manier van tellen is. Als die er is, bijvoorbeeld in de vorm van centraal tellen, dan is deze in het voordeel van deelnemende partijen, kandidaten en kiezers.

Kanttekeningen

1. *Onzekerheid* *Er is geen garantie op onverdeeld succes.*

Gemeente Langedijk zou voor de eerste keer centraal tellen. Of en in welke mate dit bevalt, kan vooraf niet gezegd worden. Het is immers een experiment. Er zijn wel positieve indicaties: gemeenten die ons zijn voorgegaan, zijn over het algemeen positief zijn. Vanuit afdeling Burgerzaken is contact opgenomen met experimenteergemeenten Borne (23.000 inwoners), Hof van Twente (35.000 inwoners) en Dronten (28.000 inwoners) om te vragen naar hun ervaringen. Zij waren vooral te spreken over de rust die ontstaat door centraal tellen.

2. *Inspanning en geld* *Meedoen aan het experiment kost meer inspanning en geld.*

Om centraal te kunnen tellen, moet er meer geregeld en betaald worden dan bij normaal tellen. Denk aan de huur van een centrale locatie, catering/verzorging voor de tellers, vervoer/beveiliging van stemmen en betaling van meer presentiegelden. Hier staat tegenover dat BZK een vergoeding biedt voor deelname.

3. *Datum van bekendmaking uitslag* *De bekendmaking van de definitieve uitslag van de verkiezingen vindt later plaats.*

Op de dag van de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen, wordt alleen een voorlopige uitslag op basis van de stemmen op lijstniveau gegeven. De definitieve uitslag is pas de volgende dag bekend. Bij de Europese Parlementsverkiezingen vindt de bekendmaking van de uitslag vier dagen later

plaats (27 mei 2019). Dit heeft te maken met een afwijkende regeling. Achtergrond hiervan is dat in veel landen op een zondag wordt gestemd. Europese regelgeving bepaalt dat er pas uitslagen bekend mogen worden gemaakt als de stembussen in het laatste land zijn gesloten.

Communicatie

- Het raadsbesluit moet worden medegedeeld aan het ministerie van BZK.
- Afdeling communicatie informeert inwoners over de verkiezingen via de gebruikelijke kanalen.
- Na de gehouden verkiezingen zal in samenwerking met het ministerie van BZK een evaluatie van deze gewijzigde werkwijze plaatsvinden.
- Stembureauleden ontvangen bij goedkeuring van het raadsvoorstel een instructie per brief.
- Het ministerie van BZK organiseert een speciale bijeenkomst voor het experiment centraal tellen. Deelnemende gemeenten krijgen hiervoor een uitnodiging en gemeente Langedijk zal deze bijeenkomst bijwonen.
- Afdeling Burgerzaken neemt het proces centraal tellen op in het draaiboek verkiezingen.

Participatie (Interactief werken)

Niet van toepassing.

Financiën

- De extra kosten kunnen worden gedekt uit het verkiezingsbudget en de extra vergoedingen die wij ontvangen.
- Daarnaast ontvangt gemeente Langedijk bij deelname een vergoeding van € 5000,- van BZK.
- Net zoals tijdens de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen van 2015, komt er ook vanuit het gemeentefonds geld beschikbaar voor gemeenten. Er is nog geen definitief besluit genomen over de hoogte van dit bedrag. Zodra hier meer over bekend is, zullen gemeenten hierover geïnformeerd worden.

Vervolgstappen

Niet van toepassing.

Bijlagen die onderdeel uitmaken van het besluit

Niet van toepassing.

Bijlagen ter informatie

1. *Brief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties met de uitnodiging om mee te doen aan centraal tellen:*
https://vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2018/uitnodiging_deelname_experiment_centraal_tellen_verkiezingen_2019.pdf
2. *Uitleg centraal tellen door VNG:* <https://vng.nl/onderwerpenindex/bestuur/verkiezingen-referenda/nieuws/meedoen-aan->
3. *Impressie van centraal tellen d.m.v. nieuwsartikelen:* -
<https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/meer-stemmen-centraal-geteld.9596240.lynkx>
- <https://nos.nl/artikel/2220260-veel-onvrede-bij-gemeenten-na-vorige-verkiezingen-maar-er-verandert-niets.htm>

4. *Evaluatie experimenten centraal tellen van de stemmen*. Vanaf pagina 4:
<https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/255598/evaluatie-gemeenteraadsverkiezingen-en-raadgevend-referendum-21-maart-2018.pdf>

R a a d s b e s l u i t

Agendanummer : 6
Onderwerp : Experiment centraal tellen verkiezingen 2019

De raad van de gemeente Langedijk;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 december 2018, nummer 1;

gelet op het bepaalde in wettelijke grondslag vermelden: Tijdelijke experimentenwet stembiljetten en centrale stemopneming.

b e s l u i t:

akkoord te gaan met deelname aan het experiment centraal tellen bij de gecombineerde Provinciale Staten - en Waterschapsverkiezingen op 20 maart 2019 en bij de verkiezingen van de Nederlandse leden van het Europees Parlement op 23 mei 2019.

Vastgesteld in de openbare vergadering van 29 januari 2019.

de raadsgriffier

de voorzitter

drs. G.J. de Graaf

L.A.M. Kompier